

הם הנרתנים את התוקף לגט, נאמר בנתינה דין "לשמה".

אבוי אמר: אפילו תימא רבי אלעזר.

אימא דבעי רבי אלעזר כתיבה של הגט לשמה.

"נתינה" לשמה — מי בעי? שנינו במשנה: חמשה שכתבו כלל כו': היכי דמי "כלל"? היכי דמי "טופס"?

אמר רבי יוחנן: אם הוזכר בגט זמן אחד לכולן, זהו "כלל".

ואם הוזכר זמן לכל אחד ואחד, זהו "טופס".

א-19 ריש לקיש אמר: אפילו זמן אחד לכולן, נמי הוי השמות הנזכרים למעלה, בגדר "טופס" נפרד של גט. וכיון שבין הטופס העליון לחתימות העדים מפסיק הטופס התחתון, אין חתימות העדים מתייחסות אליו.

אלא היכי דמי "כלל"?

דכתב "אנו פלוני ופלוני, גירשנו נשותינו פלונית ופלונית".

מתקיף לה רבי אבא: לרבי יוחנן, דאמר אם היה זמן אחד לכולן, זהו "כלל", אף על פי ששמותיהם נזכרים בנפרד:

ליחוש, דלמא כי חתמו סהדי, רק אבתרא הוא דחתימו? ומנין לנו שהם התכוונו לחתום לכולם?

והראיה שיש לחוש לכך:

מי לא תניא: עדים חתומין על "שאלת שלום" שמופיעה בסוף הגט, פסול, חיישינן

דאמר רב הסדא אמר רב המא בר גוריא אמר רב, הלכה כרבי אלעזר בגיטין.

מתניתין:

שנים ששלחו שני גיטין, שהיו שמותיהם של הבעלים והנשים שוין, ונתערבו שני הגיטין, ואין ידוע איזה גט שייך לכל אחד ואחד:

נותן השליח את שניהם לזו, ושניהם לזו.

לפיכך, אבר אחד מהן, הרי השני, שנשאר בידי השליח, בטל. כי אין יודעים מי הם המגרש והמגורשת ששייך גט זה להם.

חמשה שכתבו "כלל" בתוך הגט: איש פלוני מגרש פלונית, ופלוני פלונית. והעדים מלמטה.

כולן כשרין, וינתן לכל אחת ואחת.

היה כותב "טופס" [וכפי שיתבאר בגמרא] לכל אחד ואחד, והעדים מלמטה, את שהעדים ניקרין עמו, כשר:

גמרא:

ומבארת הגמרא: מאן תנא, מיהו התנא של משנתנו, הסובר שיתכן לתת את שני הגיטין לכל אחת מהן, למרות שלא ידוע באיזה גט היא מתגרשת?

אמר רבי ירמיה, תנא זה, הוא דלא כרבי אלעזר.

דאי רבי אלעזר, כיון דאמר "עדי מסירה כרתי", הא לא ידעי בהי מינייהו קא מגרשה, ואין זו "נתינה" לשמה, שהיא נתינה המבוררת שבגט הזה המסויים היא מתגרשת, וכיון שלרבי אלעזר עדי המסירה

שמא העדים על שאילת שלום חתמו, ולא על הגט.

ומשינין: לאו, האם לא איתמר עלה, על ברייתא זו: אמר רבי אבהו, לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן:

אם היתה שאילת השלום כתובה כדבר בפני עצמו, שהנוסח היה "שאלו בשלומי", פסול הגט, כי שמא הם חתמו רק על שאילת השלום, ולא על הגט.

אך אם היה כתוב "ושאלו", כהמשך לגט, כשר, כי עתה מוכח שחתמו גם על הגט.

ואם כן, הכא נמי במשנתנו נעמיד, דכתיב ביה "פלוגי ופלוגי ופלוגי", שבכך מוכח שהעדים חתמו על כולם.

ותו, מקשה הגמרא לרבי יוחנן, דאמר אם היה כתוב זמן לכל אחד, זהו "טופס", והניחה הגמרא שלכל אחד היה זמן שונה:

מאי איריא, מדוע אתה בא לפוסלו משום "טופס" לכל אחד, ומשום שאין העדים חותמים אלא על הטופס האחרון.

ותיפוק ליה, תבוא אתה בא לפוסלו לכל מי שנכתב זמנו לפני התאריך האחרון שבגט, משום התאריך המוקדם, דהוה ליה התאריך המוקדם סיבה לפוסלו לגביו, כמו שמצינו שאפילו אם נכתב הגט ביום, וכתוב בו תאריך הכתיבה של היום, ונחתם לאחר מכן בלילה, הרי הוא פסול, לפי שבלילה שלאחרי התאריך הוא אחר.

והרי תאריך החתימה הוא רק לאחרון, ואילו לשאר המתגרשים בגט זה יש תאריך שונה, המוקדם לתאריך החתימה, ואם כן, יש לנו

לפסול את הגט שלהם מצד תאריך מוקדם לזמן החתימה.

אמר ליה מר קשישא, בריה דרב חסדא לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דרבי יוחנן: לא היו בגט זמנים שונים, אלא אותו הזמן היה כתוב לכל אחד, בנפרד, דכתיב בהו "בחד בשבא", "בחד בשבא".

אמר ליה רבינא לרב אשי: לריש לקיש, דאמר אם היה כתוב בגט זמן אחד לכולן, נמי טופס הוי, וחיכי דמי "כלל", דכתיב ביה הכי: אנו פלוגי ופלוגי, גירשנו נשותינו פלוגי ופלוגי.

תיקשי, כיצד כשר גט שכזה, והרי אם כן, נמצאו שתי נשים מתגרשות בגט אחד.

ואילו התורה אמרה "וכתב לה", ודרשינן: "לה" בלבד יכתוב גט, ולא גט שהוא גם לה וגם לחברתה.

אמר ליה רב אשי: הגט הזה כשר רק באופן דהדר, שחזר וכתב "פלוגי גירש פלוגי", ופלוגי גירש פלוגי", שאז זה גט נפרד לכל אחת.

אמר ליה רבינא לרב אשי: הרי מצד שני יש להקשות, ומאי שנא גט אשה שיש לפוסלו אם נכתב לשתי נשים כאחת, מהא דתניא לגבי שטר שחרור של עבד, שהוקש שחרורו לגירושי אשה:

הכותב כל נכסיו לשני עבדיו, קנו כל אחד מהם מחצית הנכסים, וכל אחד מהם הוא חצי בן חורין, וחצי עבדו של השני, ומשחררין זה את זה? והרי זה שטר שחרור של שני עבדים כאחד!

אמר ליה רב אשי: ולא, האם לא אוקימנא שברייתא זו עוסקת בכותב שני שטרות לשני עבדיו, לכל אחד שטר נפרד, ומוסרם בבת אחת, שאז קונה כל אחד מחצית הנכסים בשטר נפרד.

תניא כוותיה דרבי יוחנן. תניא כוותיה דריש לקיש.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: המשה שכתבו בתוך הגט "איש פלוני מגרש פלונית, ופלוני פלונית, ופלוני פלונית", וזמן אחד לכולן, והעדים מלמטה, כולן כשרים, ותנתן לכל אחת ואחת.

ואם כתב זמן לכל אחד ואחד, והעדים מלמטה, את שהעדים נקראים עמו כשר.

רבי יהודה בן בתירא אומר: אם יש ריוח ביניהן פסול, ואם לאו, כשר, שאין זמן מפסיקן.

תניא כוותיה דריש לקיש: המשה שכתבו כלל בתוך הגט: אנו פלוני ופלוני, גירשנו נשותינו פלונית ופלונית: פלוני גירש פלונית, ופלוני גירש פלונית, וזמן אחד לכולן, והעדים מלמטה, כולן כשרים, ותנתן לכל אחת ואחת.

זמן לכל אחד ואחד, וריוח לכל אחד ואחד, והעדים מלמטה, את שהעדים נקראין עמו, כשר.

רבי מאיר אומר: אע"פ שאין ריוח ביניהם, פסול, שהזמן מפסיקן.

וריש לקיש, מאי איריא, מדוע נקט התנא "זמן לכל אחד ואחד"?

הא אמר ריש לקיש: זמן אחד לכולן, נמו "טופס" הוי!

ומשנינן: הני מילי, היבא דלא ערבינהו מעיקרא, לכוללם יחד בלשון "אנו".

אבל הכא, דערבינהו מעיקרא, לכן, רק אי פליג להו זמן, אין. אז זה טופס, אי לא, לא:

מתניתין:

הקדמה:

משנה זו עוסקת בחתימתם של עדים יהודים החותמים כמו היוונים.

אמנם העדים יכולים לחתום בכל לשון, אך אם חתמו העדים ב"יונית" יחד עם עדים החותמים בעברית, יש כמה חילוקי דינים, המבוארים במשנה.

ונחלקו רבותנו הראשונים במהות החתימה של עד "יווני", יש אומרים שהיא חתימה משמאל לימין בלועזית, כדרך רוב השפות הלוועזיות. ויש אומרים שהשוני הוא רק בנוסח לשון החתימה, שאצל היונים חתימה של "ראובן בן יעקב", משמעותה היא שהעד החותם נקרא יעקב, והוא בנו של ראובן. רש"י מבאר את המשנה לפי הביאור האחרון.

שני גיטין שכתב אותן על דף אחד, זה בצידו של זה, באותו הדף, האחד בצדו הימני של הדף, והשני בצדו השמאלי, הרי:

אם היו חתומים על הגט האחד בצדו הימני של הדף שנים עדים עכרים, כאים וחותרין מתחת גט זה, הגט הימני, והיתה חתימתם

נמשכת עד לתחת זה, למתחת הגט השמאלי, באופן שתחת הגט הימני היו שמות העדים ואילו על הגט השמאלי היו שמותיהם של אבותיהם].

והיו חתומים שם עוד **שנים עדים** [עבריים] החותמים כדרך היוונים [היינו, שחתימת "ראובן בן יעקב" מתפרשת אצלם "בן ראובן", שהוא "יעקב", ונמצא ששמות העדים היו תחת הגט השמאלי ואילו שמות אבותיהם היו תחת הגט הימני] **באים** וחותמים מתחת גט זה לתחת גט זה, כשחתימת שם העד עצמו היא מתחת לגט השמאלי, הדין הוא:

את [אותו גט] **שהעדים הראשונים נקראים עמו, כשר.**

דהיינו, אם חתמו קודם השנים העבריים, כשר הגט הראשון, הימני, ששמותיהם תחתיו, ופסול האחרון לפי שתחתיו מופיעים רק שמות אבותיהם. ואם חתמו היוונים קודם, כשר הגט השני, השמאלי, לפי ששמותיהם תחתיו. ובגמרא מפרש מדוע אין שניהם כשרים.

הערה חשובה: הדוגמא המצורפת בלשון "כזה" ברש"י, מתייחסת לסוף המשנה, ולא למה שנתבאר לעיל.

ואם חתם על הגט הראשון **עד אחד עברי**, ו**עד אחד** החותם כמו **יווני**, באופן שהיווני התחיל לחתום בסוף השורה, בצד שמאל של הדרך, מתחת לגט השמאלי, וסיים חתימתו בתחילת השורה הבאה, מתחת לגט הימני. וכיון שחתימתו היא חתימה יונית, נמצא

ששמו מופיע תחת הגט הימני.

וכן בגט השני, השמאלי, חתם **עד אחד עברי**, שגם הוא התחיל חתימתו תחת הגט שבצד שמאל, והמשיכה בשורה שאחריה, תחת הגט הימני, ו**עד אחד** שחותם **כיווני** — וחתימותיהן **באים מתחת זה לתחת זה, שניהם פסולים**. ובגמרא יתבאר טעם הפסול.

[ביאור זה הוא לפי רש"י, ועיין בתוספות בעמוד הבא, שלרש"י היתה גירסא קצת שונה בלשון המשנה ולכן הוא ביארה באופן שכזה].

גמרא:

שנינו במשנתנו: את שהעדים נקראים עמו, כשר.

ופרכינן: וליתכשר האי, הגט ראשון, בחתימת שמו של העד "ראובן", והאי, הגט השני יוכשר בהמשך החתימה "בן יעקב" **עד**, שגם זו כשלעצמה, חתימה כשירה היא. **דהא תנן**: אם חתם רק "בן איש פלוני" **עד** — **כשר?**

ומתריצין: מתניתין איירי דכתב "ראובן בן" **אקמא** — תחת גט הראשון, ו"יעקב, **עד**" **אבתרא**, ונמצא שאין חתימה כשרה תחת הגט השני.

ושוב פרכינן: וליתכשר האי גט ראשון, בחתימת "ראובן בן", והאי גט שני שכתוב בו "יעקב, **עד**", נתלה שאינה חתימה של ראובן, אלא של אדם אחר בשם יעקב.⁽¹⁾ ואף על פי שלא חתם יעקב את שם אביו, הרי זה כשר. **דהא תנן אם חתם רק "איש**

1. לפי רש"י משמעות המילים "ראובן בן", תהיה כדרך פירוש חתימת יוונים "אני, בנו של

פלוני, עד" כשר:

ומתריצין: מתניתין איירי בדלא כתב "עד", אלא "ראובן בן יעקב", ולא מצינו שכתבת שם לבד נקראת חתימה.

ואיבעית אימא, לעולם מדובר בדכתב "עד", ואיירי בדידעין דהאי חתימה שתחת הגט השני, דלאו של יעקב הוא.

ב-19

ומקשינן: ודלמא ראובן, החתום על הגט הראשון, חתם את שם אביו "יעקב" כחתימה נפרדת שלו על הגט השני, בשמא דאבוה חתיב, והווי שתי חתימות נפרדות של ראובן, על שני הגיטין, ויוכשר גם הגט השני.

ומשינין: לא שביק [לא עוזב] אינש שמייה וחתים שמא דאבוה. ועל כרחך שם אביו הוא סיום חתימתו של ראובן, ונמצא שאין על הגט השני חתימה.

ומקשינן: ודלמא, חתם ראובן על הגט השני רק את שם אביו כחתימה בפני עצמה, ולסימנא שווייה בתור חתימה נפרדת על הגט השני, וכדמצינו שחותמים סימן במקום השם האמיתי.

דהא רב כשחתם צייר כוורא [דג]. ורבי הנינא צייר חרותא — ענף של דקל. רב חסדא כתב רק סמך, סימן כלשהוא לשמו.

ורב הושעיא עין, רבה בר רב הונא צייר מכותא — תורן של ספינה.

ומתריצין: לא חציף אינש לשווייה — [להשתמש] לשמא דאבוה כסימנא.

ועתה הדרינן להקשות על משנתנו, דקאמר "את שהעדים נקראים עמו כשר".

וליתכשר האי גט שבצד ימין, בשני עדים עבריים, בין אם חתמו ראשונים ובין חתמו אחרונים.

וליתכשר האי גט שבצד שמאל בשני עדים יווניים, בין חתמו בתחילת בין בסוף.

ומה שיש שינוי בין הכתב שהוא בעברית והחתימות שהן ביוונית לא איכפת לן —

דהא תנן: גט שכתבו עברית ועדיו חתמו ביוונית, וכן גט שנכתב יונית ועדיו חתמו עברית, כשר.

וכי תימא, כיוון דמופלג, מרוחקות החתימות שנכתבו בסוף הגט מהגט עצמו בשני שיטין, לא⁽²⁾ מתייחסות החתימות לגט, ולהכי פסול.

והאמר חזקיה: אם בין החתימות לגט מלאהו לחלל בשמות עדים קרובים, כשר. ואין

השני. אבל אם נדע שאין זה בנו, יהא הגט הראשון פסול כי אין משמעות ל"ראובן בן". הריטב"א.

2. טעם הפסול בחתימות מופלגות בשני שיטין כתב הלחם משנה בפרק א' מגירושין הי"ח, מפני שיכול לזייף בשני השורות גט חדש. ולטעם זה, אם יהיו עידי מסירה הגט כשר. אבל

ראובן".

והתוספות פירשו "דראובן בן", היינו ראובן שהוא בן של מי שחתום על הגט השני. וביאר החזון איש, דאף שאין ראיה לכך שהוא בנו, ובפרט שאין כאן כתב אחד, ותלינן שאדם אחר חתם, מעל מקום, אם הביא השליח את שני הגיטין ואומר בפני נחתמו, שניהם כשרים, ואנן תלינן שראובן הוא בנו של יעקב החתום בגט